

Plasy

1144-1785

Vznik kláštera

Nejstarší panovnický klášter cisterciáckého řádu v Čechách
Založen knížetem Vladislavem II. , pozdějším králem Vladislavem I.

Umístění: severně od dnešní Plzně

Zřejmě nešlo o náhodné umístění, ale výběr Plas lze je chápat jako součást širšího panovnického projektu na vytvoření mocných řeholních institucí v západních Čechách, jež by se podílely na kultivaci zdejší krajiny dosud jen řídky osídlené a staly se záštitou panovnických zájmů v tomto regionu.

Vznik kláštera

Mateřský klášter Langheim v dnešním Bavorsku.

Cîteaux	Morimond	Ebrach	Langheim	Plasy
1098	1117	1127	1133	1144

Podle tamní tradice přišli první cisterciáci do Plas 25. března 1145.

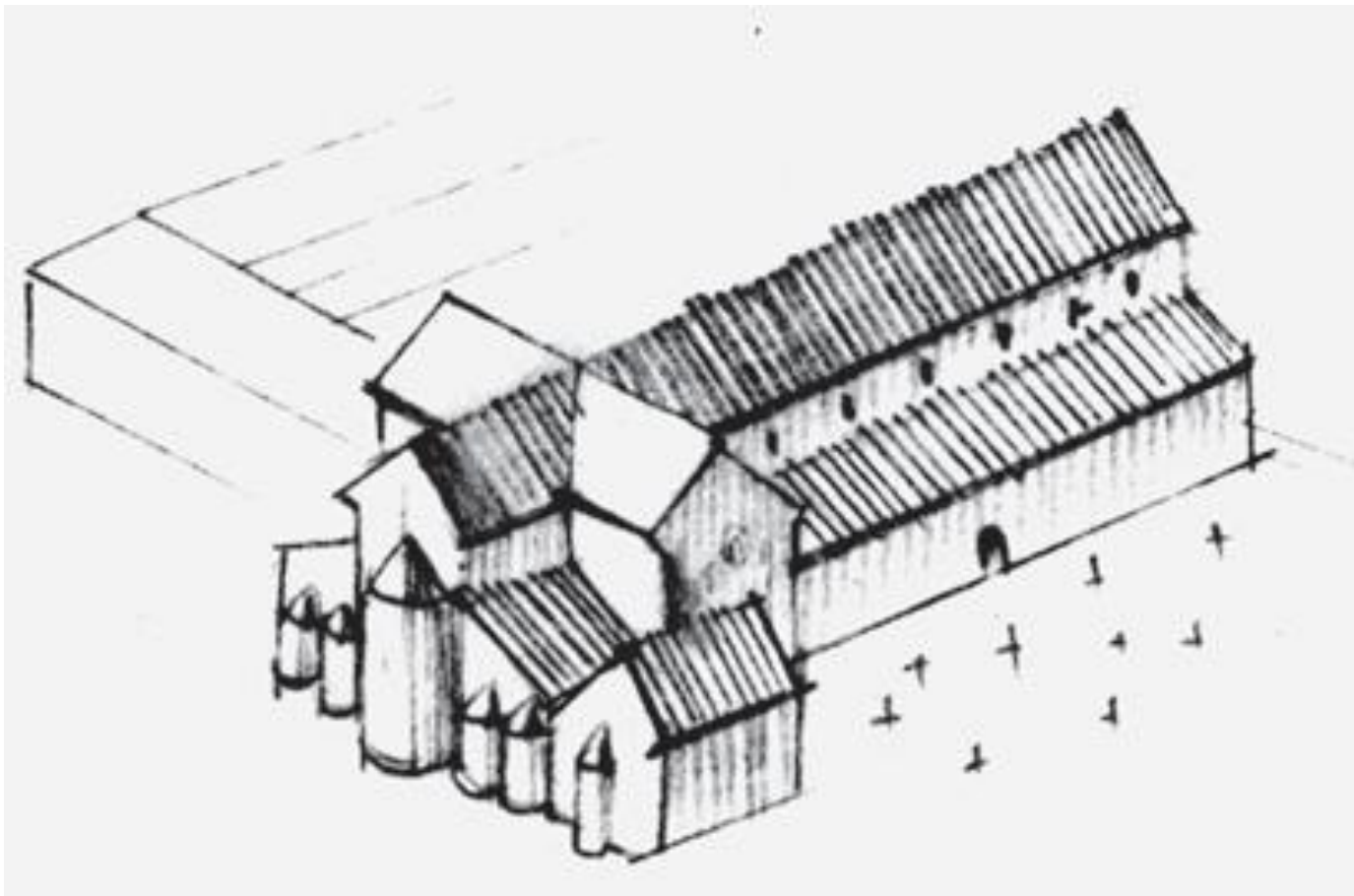
Klášterní kostel

Vysvěcen 1204

V jádru románský, zbarokován

Rekonstrukce původní podoby kostela

Plaský konventní kostel před barokní přestavbou

Dnešní průčelí plaského kostela

Vývoj 12. a 13. století

Ve 12. a 13. století nejvýznamnější řádový dům.

Těšil se ochraně a přízni panovnického rodu.

Dlouho (až do 1263) jediným panovnickým cisterciáckým klášteřem.

V úzkých vztazích s klášteřem **Václav I.** Často pobýval na svých hradech v královském loveckém hvozdu, který přímo sousedil s plaskými statky.

Václav I. navštěvoval plaský klášter a zřejmě zde i příležitostně trávil delší čas.

Je pravděpodobné, že král měl v Plasech svůj vlastní dům, královskou rezidenci. (Doložena je až za jeho syna Přemysla Otakara II.).

Václav I. vydal pro klášter mnoho listin.

Panovnická rezidence

Patrová kaple z doby Přemysla Otakara II.

Kaple- jedním z mála pozůstatků středověkého kláštera.

Dnes zastavěna do areálu barokních sýpek.

Patrová kaple- exteriér

Královská patrová kaple se nachází uprostřed sýpek; nad ní se tyčí mohutná věž.

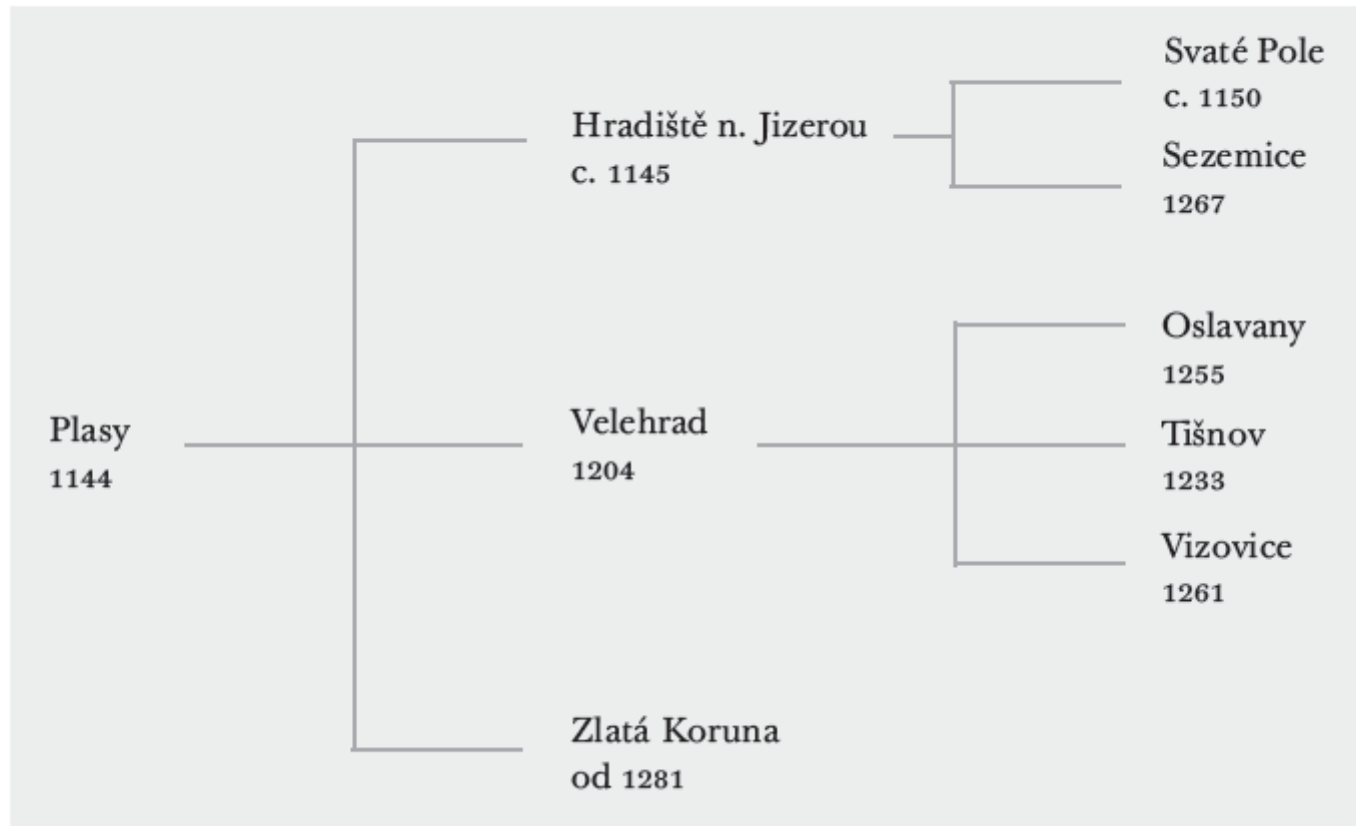
Patrová kapele- interiér

Významná role plaského kláštera v oblasti filiační.

Z Plas přišli první cisterciáci na Moravu (Velehrad 1204)

Během 12.a 13. století vznikla celá dílčí linie odvozená od plaského kláštera.

Vývoj ve 14. a 15. století

Po roce 1300 ztratil plaský klášter I své vůdčí postavení mezi cisterckými kláštery v Čechách. To připadlo sedleckému klášteru a nově založenému opatství Aula regia na Zbraslavi.

Rozvoj majetku plaského kláštera. 12.-14. století

Při svém založení klášter získal Plasy, další 4 vesnice a k tomu další drobnější majetky a příjmy.

Podpora panovníků i šlechty i vlastní hospodářská činnost kláštera vedla k rozšíření jeho pozemkového majetku.

Šlechtic Roman z Týnce dává plaským cisterciákům ves Týnec.
Barokní freska v dnešním klášteře.

Hospodářská aktivita kláštera ve 12. a 13. století

Cisterciáci se snažili územně sjednotit své statky (tzv. scelování pozemkové držby). Za tím účelem vyměňovali majetky s jinými vlastníky nebo statky v oblasti svého zájmu nakupovali.

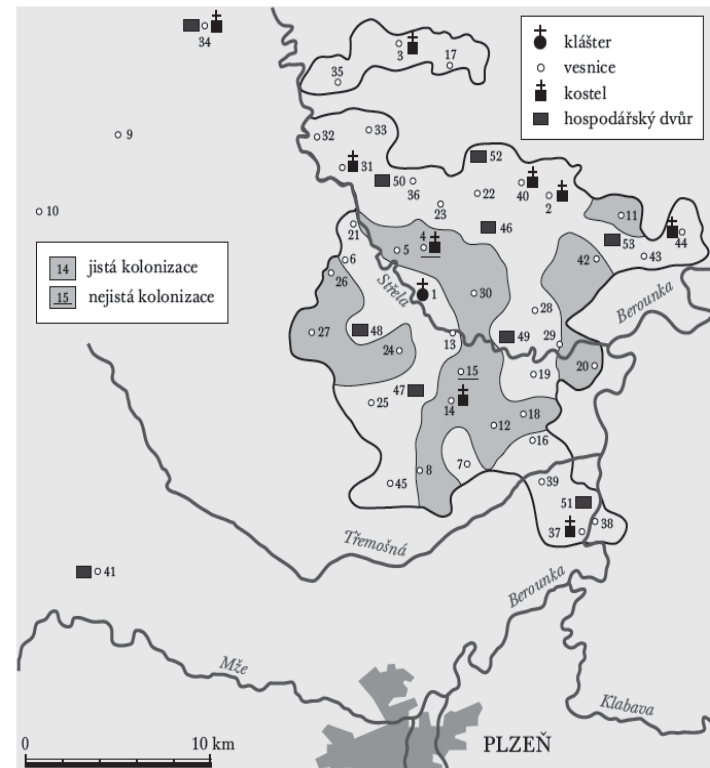
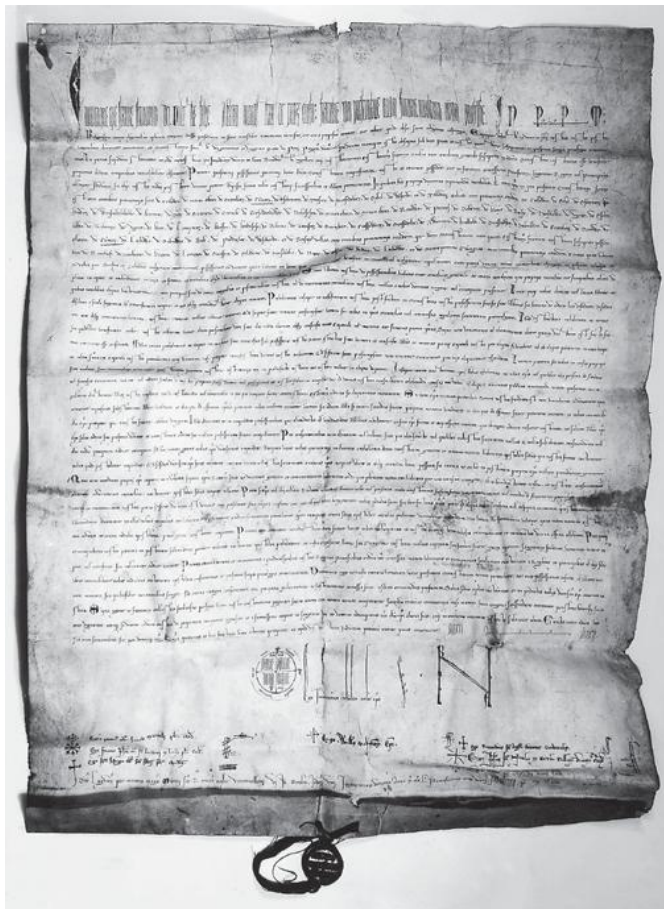
Zakládali hospodářské dvory, na nichž pracovali konvrši a námezdníci.

V lesních újezdech, které dostali od panovníka a šlechty, zakládali také nové vsi.

Majetek kláštera v roce 1250

Listina papeže Inocence IV. z roku 1250 se jmenovitým výčtem klášterního majetku.

Klášter tehdy vlastnil cca 40 vesnic, 11 hospodářských dvorů

Hospodářské dvory (grangie).
Typické pro cisterciácký řád.

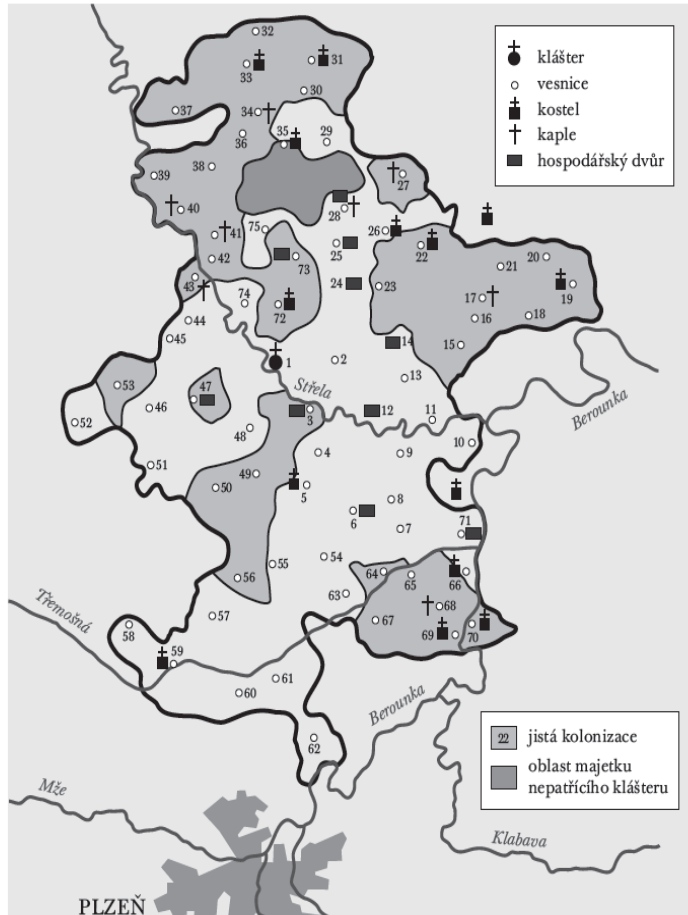

Hospodářský dvůr v areálu kláštera,
románské okno

Letecký pohled na bývalou grangii Čečín

Majetek kláštera kolem roku 1400

Do konce 14. století se plaský majetek v západních Čechách rozrostl na cca 75 lokalit a patřila k němu i dvě klášterní městečka Kralovice a Žihle.

K majetku kláštera patřilo také proboštství Malé Plasy u Prahy (v oblasti Smíchova). Zahrnovalo asi 10 vsí a dvorů.

Hospodářský vzestup kláštera netrval po celý středověk.

- Pozemkový rozvoj kláštera neznamenal nutně prosperitu.
- Ekonomicky dobrým obdobím bylo 13. století.
- Již před polovinou 14. století však došlo k útlumu, dosavadní prosperitu nahradila vleklá krize. Podobně jako jiné středoevropské kláštery nedokázaly ani Plasy vzdorovat změněné ekonomické situaci a upadaly stále do větších dluhů.
- Na počátku 15. století stálo klášterní hospodářství před naprostým úpadkem.

Husitské války

- Na počátku husitských válek klášter dobyly a spálily oddíly husitských bojovníků.
- Datum přepadu není známo, s největší pravděpodobností k němu došlo na jaře 1421.
- Cisterciáci odešli z opatství již dříve a tím si zachránili život.
- Opat Gotfried prchl do Manětína, kde žil do své smrti roku 1425.
- Jiní řeholníci, s nimi Gotfriedův nástupce Arnold se uchýlili se do katolické Plzně, aby tam přečkali nejtěžší léta.
- Klášterní majetek, již dříve dosti poškozený, byl v průběhu 20. let zcela rozchvácen. Od roku 1420 zapsal postupně král Zikmund většinu plaských statků katolické šlechtě z okolí Plas.

- Činnost plaského kláštera obnovil snad ve 30. letech 15. století opat Tilman.
- Čas však nebyl příznivý pro rozvoj katolických institucí.
- V 15. století se cisterciákům vrátilo jen malé množství půdy, které neumožňovalo než holé přežití klášterních lidí.
- Ani v následujícím věku se situace příliš nezlepšila.

- Teprve v období rekatolizace, ve druhé polovině 17. století klášter začal opět prosperovat.
- Díky tomu se plaským opatům podařilo postupně získat prostředky na rekonstrukci kláštera, jenž stál od husitských dob ve zříceninách.
- Zdálo se, že opatství vstupuje do nové etapy. Všestranný rozvoj opatství zastavily na konci 18. století reformy císaře Josefa II.
- V říjnu 1785 vydal císař výnos o zrušení kláštera. Do půl roku museli řeholníci Plasy opustit.

Barokní konvent

